



Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quinto Decretalium. In Quo De Judicio, Seu Ordine Judiciario criminali, nec non de criminibus Ecclesiasticis, & secularibus ... agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1677

Titulus. XXXVI. De Injuriis, & damno dato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98302](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98302)

except. & tot. tit. C. si ex falsis Instrum. & c. Hostiens. hic V. Restitut. Tum quia duellum istud fuit per Judicem indictum, secundum statutum, vel consuetudinem loci, ut patet ex cit. c. 2. ibi: *Coacti*, adeoque sententia ista fuit lata ex probatione non integrâ, seu non plenâ: sicut ergo sententia lata ex delatione juramenti parti factâ per Judicem, compertâ veritate, potest retractari, l. *Admonendi* 31. ff. de jurejur. ita etiam ista sententia, compertâ veritate, retractari debuit, Abb. hic n. 4. in 2. intellectu, quem ait esse opti-

mum. Tum quia hæc sententia nulla fuit, quia lata contra Ordinem judicarium, l. *Prolatam* 4. C. de sent. & interloc. omni. Jud. Abb. hic n. 14. in 3. Intellectu. Tum quia ista sententia fuit injusta, & de ejus injustitia constabat, post manifestatam veritatem, adeoque fuit ipso jure nulla, c. *Inter ceteras* 9. de sent. & re judic. nam sententia injusta tenet, quia præsumitur justa, quæ præsumptio cessat, si notoriè constet esse injustam, c. *Veritate* 4. dist. 8. Abb. hic n. 4. in fine.

T I T V L V S XXXVI.

DE INJURIIS, ET DAMNO DATO.

Actum est in superioribus Titulis de varijs excessibus, & criminibus, sed quia ex his frequenter injuriæ, & damna proveniunt, ideo hic Titulus subjungitur, qui extat etiam in Sexto.

§. I.

De Injuriis.

I.

Ueritur primò, quid sit injuria, & quomodo inferatur? Resp. Injuria generaliter, & latè accepta dicitur omne id, quod non jure fit; specialiter autem injuria dicitur contumelia alicui dicta, vel facta, princ. *Instit. de Injuriis* & l. 1. in princ. ff. eod. & sic in hoc Titulo accipitur, Gl. ibid. V. *Contumelia*, Hostiens. in *Summa* h. t. n. 1. five quod dicitur, vel fit contra alicujus honorem, Silvest. in *Summa* V. *Injuria* n. 1. Committitur autem, seu inferitur injuria tribus modis, re, verbis, & scripto: re, cum manus alicui inferitur: verbis, cum convitium fit: litteris, five per libellum famosum, vel carmen, vel historiam, ad infamiam alicujus pertinentem, Hostiens. c. l. n. 3. Silvest. c. l. n. 2. Addunt communiter quartum modum inferendi injuriam, videlicet gestu, ut ostendendo alicui medium digitum, vel si cornua affigat in portâ domus alicujus; & alia hujusmodi, Silvest. c. l. n. 2.

II. Potro injuria, sine dolo, & animo injuriandi, non committitur, l. *Si non convitij* 5. C. h. t. ex eo enim injuria æstimatur, cum injuria ex affectu facientis consistat, ideoque nemo facere potest injuriam, nisi qui scit se injuriam facere, etiam si nesciat, cui faciat, l. 3. §. 2. & 3. ff. h. t. Animus autem injuriandi præsumitur, si verba, aut facta, suapte naturâ, sint injuriola; unde injuriam proferens, probare debet, animum convitiandi abfuisse, quia contra eum stat præsumptio juris, cit. l. *Si non convitij*, & ibi Gl. V. *Probare potes*, ubi addit, idem esse, si quis dicat, se per jocum dixisse, Clarus §. *Injuria*, n. 12. Si verò verba non sint injuriola, actoris est probare animum injuriandi, aliàs absolvetur reus, Arg. l. *Qui in alterius* 42. in fine, ff. de R. I. quæ probatio fiet per conjecturas, Zaf. in ff. h. t. n. 4.

III. Queritur secundò, an si quis dicat verbum injuriosum alteri, v. g. *Tumentiris*, additâ protestatione, *salvo tuo honore*, & reverentiâ, excusetur,

quominus teneatur actione injuriarum? Resp. Negative, quia talis protestatio, five honoris præfatio est facta contraria, ideoque non relevat protestantem, Clarus §. *Injuria*, n. 13. Covarr. l. 1. var. resol. c. 11. n. 1. Gail. libr. 2. præf. obser. obs. 101. n. 2. & 3. *Edinac*, part. 3. q. 150. n. 311. & 313. & alij communiter. Idque five protestatio præcedat injuriam, five subsequatur: nisi ex conjecturis appareat, injuriam non fuisse illatam, animo injuriandi, tunc enim talis protestatio excusaret, Clarus c. l. *Farinac*, c. l. n. 3. ubi addit, quod tunc etiam sine protestatione injurius non tenetur.

IV. Queritur tertio, an is, qui alicui per convitium verum crimen objicit, teneatur actione injuriarum? Respondent communiter DD. cum distinctione, vel interest Reipubl. ut delictum, quod per convitium alicui objicitur, sciatur, & detegatur, ut puniatur nocens: & tunc non tenetur actione injuriarum, si prober illud, aliàs secus: ut si alicui verè objiciatur, quod sit fur, ut puniatur, vel leprosus, vel spurcius, ut contagiosus ab hominum consortio removeatur, vel ut inhabilis, & infamis ad dignitatem non promoveatur. Idque probatur ex l. 18. ff. h. t. in princ. ubi dicitur: *Eum, qui nocentem infamavit*, non esse bonum, & æquum, ob eam rem infamari, peccata enim nocentium nota esse, & oportere, & expedire. Vel non interest Reipubl. scire crimen per convitium objectum; & tunc non excusatur injurius, ob veritatem convitij, Clarus §. *Injuria*, n. 17. Covarr. libr. 1. resol. c. 11. num. 6. Gail. libr. 2. obs. 99. n. 1. & seqq. *Mynsing*, cent. 4. obs. 4. *Fachin*, l. 9. contr. c. 10. Ratio est, quia in actione injuriarum, non tam veritas convitij, quàm animus, seu voluntas injuriandi consideratur: non enim debet quis detegere alterius infamiam, sine causa, quia defectus nostros manifestati, inhumanum est, & injuriosum, ideoque quando sine causa convitium dicitur, veritas convitij non excusat, five convitium ex culpa provenit, five non, quia in actione injuriarum animus considerari debet, cum sit substantiale requisitum ad injuriam. Idque procedit, five in judicio, five extra judicium accidat, *Mynsing*, c. l. n. 2.

V. Limitat verò illud Covarr. c. l. quando gravâ

pravâ intentione, & animo injuriandi, hujusmodi convitium profertur, tum enim non excusat, quia etsi bonum sit, & Reipubl. utile, crimina nocentium manifestari: tamen pravus animus revelantis rem efficit iniquam. Verùm hoc locum non habet in foro externo, in quo is, qui etsi animo injuriandi, & pravâ intentione injuriam intulit, & convitium dixit, non tenetur actione injuriarum, nec puniri potest, quia crimina proferri in lucem, publicè interest: sed quoad forum internum, sine dubio peccat, qui pravam intentionem habuit, & animum injuriandi, *Fachin. c. l.* Illud addit *Clarus c. l.* quod prædicta distinctio, an intersit Reipubl. revelari crimen, nec ne, non procedat de jure Canonico, quia eo jure, qui alteri injuriam facit, licet vera sit, non excusatur, cum prius debeat præcedere charitativa admonitio, vel correctio. Denique si ex conjecturis appareat, quod verum crimen, & Reipubl. perniciosum objectum fuerit, sine ulla causa, vel utilitate rei, quæ tractatur in judicio, vel extra illud; tunc ex injurioso animo processisse censeri debet, adeoque extra culpam non erit: alioquin præsumendum erit, id non animo injuriandi, sed ex justa causa contigisse, ideoque convitiis non tenebitur actione injuriarum, *Mynsing. c. l.*

V. Quæritur quartò, an provocatus licitè possit retorquere injuriam sibi illatam? Resp. Qui dicto, vel facto injurioso provocatus, calore iracundiæ, aliquid injuriosum dixit, injuriam illatam retorquendo, si id fiat incontinenti, & modus adhibeatur, non tenetur actione injuriarum, nec est puniendus. Ut si alicui crimen, vel aliquod convitium obijciatur, v. g. quod sit fur, vel vir mendax, poterit incontinenti, & impunè hanc injuriam retorquere in injuriantem, dicendo, *tu mentiris*, quia non injuriandi animo, sed sui honoris defendendi causâ, censetur talia verba protulisse, ideoque meritò injuriarum conveniri non potest. Et sicut permillum est, vim vi repellere incontinenti, *l. 3. ff. de justit. & jure*: ita & injuriam retorquere in injuriantem, quia honor, & fama hominis præponenda est omni pecuniæ, *l. si in duabus 104. ff. de R. J. & gravior est amissione oculorum, l. Infamia 8. C. de Deurion. libr. 10.* Imò honor, seu fama, & vita pari passu procedunt, & non minore curâ, ac studio, quam vita servanda est, *Gail libr. 2. obs. 100. n. 1. & seqq.* ubi id limitat *n. 9.* Si provocatus retorqueat injuriam, animo se defendendi, & purgandi ab injuria illata: scûs est, si convitium à provocato objectum provocanti non spectet ad ejus innocentiam defendendam, sed aliud factum concernat, tunc enim utrique actio injuriarum competit: quamvis provocatus mitius sit puniendus, quia difficile est, justum animi dolorem compescere. Denique poenitentia, post delictum commissum, facta, non excusat à pœna, quia per illam in foro externo injuria illata non purgatur, vel tollitur, *Clarus cit. §. Injuria, n. 16. Zafius ff. h. t. n. 11.*

VII. Quæritur quintò, qualis actio oriatur ex injuria, & quæ sit ejus pœna? Respondetur, ex injuria duplex oritur actio, civilis, & criminalis. Civiliter agitur ad æstimationem injuriæ, quando actor petit pœnam sibi adjudicari, ut scilicet Judex tanti eum condemnet, quanti injuriam passus eam

æstimaverit, v. g. maluisse se 10. aureos, quam tali injuriâ affici; quam tamen æstimationem Judex deinde moderabitur, prout in eo commissum est jurare, usque ad summam tantam, *n. 6. & ibi Gl. V. Pana Instit. h. t. & Mynsing. Criminaliter* verò agitur, quando injuriam petit, ut pœna extraordinaria, ex officio Judicis reo irrogetur, scilicet, vel corporalis, vel pecuniaria sileo applicanda, non actui, cit. *Clarus & ibi Gl. V. Extraordinaria Instit. h. t. & Mynsing. ibid.* unâ autem haturum actionum intentat, pœnam est recurri ad alteram, cum utraque tendat ad eandem, & non rem persequatur, sed pœnam tantam *Mynsing. c. l.* Et hæc extraordinaria pœna a Judicis relinquitur, in pœdâ facti, & percontationumque circumstantiarum qualitate, *Clarus ibi Juria, n. 7. Mynsing. c. l.* Hodie verò in omnibus Judicijs usu receptum est, ut is, qui injuriam suscit, agat ad reclamationem, & interdictum injuriosorum verborum, quæ simul agendi citant à Carolo V. in nova Imperiali Camera Ordinatione comprobata est, teste *Mynsing. c. l. n. 1.*

VIII. Quæritur sextò, an quis possit injuriam alteri illata? Resp. Affirmative, quia affectus, aut conjunctionis injuria cuiuslibet potestur etiam alteri illata, ideoque is injuriam repotest, etiam nomine proprio, *Mynsing. ibi Juria, n. 5. h. t. Farinac. in praxi crimina. p. 3. q. 103.* Sic pater agere potest, nomine proprio, injuriam filio factam, quia illa censetur illata in ejus est potestate, *l. 1. §. Item autem, ff. de testat. eod.* Secundo, dominus potest ob injuriam factam servo, *cit. l. 1. §. Item autem Farinac. c. l. n. 265. & seq.* Tertio, maritus potest, nomine proprio, contra injuriantem injuriam illatam uxori, quia ipsi censetur illata, *cit. l. 1. §. eod. & l. 2. C. eod. Farinac. c. l. n. 267. & seq.* Sed non vice versâ, injuria facta marito, non potest facta uxori, ideoque ob illam uxor agere non potest, *§. Patitur Instit. h. t. & l. 2. ff. eod. ubi redditur*, quia defendi uxores à viro, non viros ab uxoribus æquum est, *Farinac. c. l. n. 268.* nisi injuria esset communis, concernens honorem uxoris, ut si quis dicatur esse maritus relictis, tunc enim uxor agere potest, nomine proprio, ob injuriam sibi illatam, *Farinac. c. l. n. 269.* Quartò, Episcopus agere potest, ob injuriam illatam Ecclesiæ suæ, vel Clerico sibi subiecto, & Episcopo seu Prælati Regularis, ob injuriam factam Monasterio, vel Monacho, aut Religioso, *Farinac. c. l. n. 291. & n. 293. & n. 295.* apud quem plura legi possunt.

IX. Quæritur septimò, quomodo tollatur injuriarum? Resp. Tollitur in primis per satisfactionem, actio injuriarum criminalis, nam civilis potest tolli, *Clarus §. Injuria, n. 9.* quam dicit esse communem opinionem. Secundo per remissionem, vel satisfactionem, vel tacitam per signa, aut conjecturas, *Clarus c. l. n. 11.* Expresse remittitur per pactum, aut per actionem. Tacitè, per dissimulationem, aut per conversationem cum eo, à quo quis injuriam accepit, *Farinac. c. l. n. 312. & seqq.* Denique, quando

in actione injuriarum sit infamis, saltem si injuria illata sit valde gravis, & atrox, *Clarus cir. l. n. 8.*

§. II.

De damno dato.

Altera pars hujus Rubricæ est de damno dato, scilicet per injuriam, ubi tamen injuria non accipitur pro contumelia, sed pro eo, quod non jure, sed contra jus factum, sive pro damno culpa dato, etiam ab eo, qui nocere noluit, *l. Sed etsi. §. §. r. ff. Ad leg. Aquil.* adeoque et si animus injuriandi, & nocendi defuerit, *Zaf. ff. eod. n. 5.*

X. De hoc damno dato agitur in primis in c. Si culpa. 9. *¶* ult. h. t. ubi dicitur: si quis, culpa sua, alicui damnum dedit, vel injuriam irrogavit: vel alijs irrogantibus opem tulit: aut hæc imperitiâ, aut negligentia ipsius evenerunt, is jure super his satisfacere tenetur. Nec ignorantia ipsum excusat, siquidem scire debuit, ex facto suo injuriam (seu damnum) posse verisimiliter contingere, vel jacturam. Item si animalia Titij v. g. nocuerunt alicui, nihilominus tamen Titius ad satisfactionem tenetur, nisi ea damnum passis dando, velit liberare se ipsum, quod tamen ad se liberandum non sufficit, si animalia erant ferocia, & fera, vel quæ nocere consueverunt, & diligentia debita à Titio non fuit adhibita, *cir. c. ult. §. Quod si. Sa.* ne licet qui occasionem damni dat, damnum dedisse videatur: secus tamen est dicendum de illo, qui non omisit adhibere omnem diligentiam, quam debebat, ne contingeret, *§. fin. ibid.*

XI. Pro explicatione hujus c. notandum primo. Is, qui damnum, etiam ex culpa levissima, alicui intulit, quam scilicet diligentissimus homo præcavere potuisset, tenetur ad satisfactionem, & compensationem illius damni illati, prout colligitur ex hoc c. quod indistinctè, & indefinite loquitur de culpa, seu negligentia, adeoque etiam generaliter, & indistinctè debet intelligi de qualibet culpa etiam levissima, juxta *l. In lege. 44. ff. ad leg. Aquil.* Idque procedit in foro externo, Civili, & Canonico, *Abb. hic n. 1. nor. 1.* ubi addit, id etiam in foro animæ, sive conscientie locum habere. Verum quod secluso pacto, vel contractu, nemo teneatur ad restitutionem damni, quantumvis gravis, ex culpa levi, vel levissima, præter intentionem illati, saltem in foro conscientie, & ante sententiam Judicis, sed solum ex culpa lata, docent *Less. l. 2. c. 7. dub. 6. num. 24. Tanner. tom. 3. dis. 4. q. 6. dub. 2. n. 40.* ubi ait, id esse probabile, & practicè tutum. Ratio est, quia secluso peculiari pacto, nullus tenetur majore diligentia cavere damnum alterius, quam soleant ordinari homines ejusdem conditionis in simili materia, cum nemo debeat esse prudentior, aut circumspectior in negotijs, quam alij homines similis conditionis, ergo damnum eveniens ex omissione hujusmodi diligentie majoris, ad quam non tenetur, non debet ipsi imputari, modò adhibeat diligentiam communem, ad quam tenetur, adeoque non tenetur ex culpa levi, aut levissima, sed solum ex lata, *Tanner. cit. l. n. 44.*

Porro *cir. c. ult. h. t.* & alij Canones, & leges, quæ

Tamen V.

in contrarium esse videntur, vel loquuntur solum de culpa lata verâ, aut saltem præsumptâ in foro externo, quæ præsumptio non habet locum in foro conscientie, in quo veritas stat contra præsumptionem: vel sunt penales, adeoque non obligant in conscientia, ante sententiam Judicis, *Less. cit. l. n. 29. & 30. Tanner. cit. l. n. 46.*

Notandum secundò. Non solum, qui damnum dedit, sed etiam, qui opem tulit, vel auxilium, tenetur ad satisfactionem damni dati, ut si unus hominem tenuit, & alter occidit, quia causam mortis dedit, *Gl. hic V. Tulisti.*

Notandum tertio. Non solum, si ex culpa, seu negligentia, sed etiam si ex imperitiâ alicujus damnum ortum sit, tenetur ad æstimationem, & reparationem damni, *cir. c. ult.* quia & imperitiâ culpæ imputatur, *§. Imperitiâ. Instit. de lege Aquil. Gl. hic V. Imperitiâ.* ut si Medicus, vel Advocatus, vel alius Artifex, juxta præcepta artis suæ, debitam diligentiam operi non adhibuit, & idcirco damnum datum sit, *Abb. hic num. 3.*

XII. Notandum quartò. Si animal pauperiem, id est, damnum dederit, contra dominum ejus agitur, ita tamen ut liberum ei sit, vel præstare æstimationem damni, vel animal noxæ dedere, hoc est, vivum tradere damnum passio: nisi dominus fuerit in culpa, quia animal naturâ suâ ferox, ut est ursus, vel leo, tenuit in publico, vel non bene custodivit, ne læderet; vel si animal aliâ naturâ non ferox, ut bos, equus, sed bos solitus fuerit cornibus petere, vel equus calcitrare, & damnum intulerit, tunc dominus ejus, non liberatur, dando animal, sed in solidum tenetur ad omne damnum refarciendum, *cir. c. ult. §. Quod si. & ibi Abb. n. 3. not. 4.*

Idem habetur in c. Si bos. 3. h. t. quod est desumptum ex Libro *Exodi c. 21. v. 29.* ubi dicitur: Si bos cornupera fuerit ab heri, & nudius tertius, & dominus illum non custodivit (supple, & alter istorum occiderit, *Gl. hic V. Non custodivit*) reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet. Id verò intelligendum est, si bos ille, qui damnum dedit, aggressus est alium bovem, & occidit: secus est, si dubium sit, quis bos primò sit aggressus, *Gl. fin. hic.*

Notandum quintò. Qui causam damni dat, scilicet propinquum, damnum dedisse videtur, si nempe potuit impedire damnum, & non impedivit, *Abb. hic n. 4. not. ult.*

XIII. Similiter in c. Si quis. 2. h. t. quod est desumptum ex eodem Libro, dicitur: Si quis fodierit cisternam, & non coöperuerit eam, cecideritque bos, vel asinus alterius in eam: dominus cisternæ dabit pretium animalis; quod autè mortuum est, illius erit. Ratio est, quia qui dat causam damni, damnum dedisse censetur, & qui non prævidet, quod prævidere potuit, ac debuit, est in culpa, *l. Qui occidit. 30. §. In hac. ff. ad leg. Aquil.* Idemque dicendum, si servus, vel etiam liber homo in foveam incidisset, *Abb. hic n. 1.*

XIV. Præterea in c. Si læserit. 4. h. t. dicitur: si jumentum alicujus læsit alterius agrum, vel vineam, quia jumentum dominus dimisit illud, ut aliena depascatur, is damni æstimationem reddet, prout etiam habetur in Libro *Exodi c. 22. v. 5.* Nisi

K k k

tamen

tamen dando animal, dominus velit se liberare à præstanda æstimatione, *Gl. hic V. Æstimationem.*

XV. Item in c. *Si egressus*, §. h. t. quod etiam est desumptum ex Libro *Exodi* c. 22. v. 6. dicitur, » si quis incendit agrum suum, & ignis egressus » combussit acervos frugum, seu segetes stantes in » agris alienis, reddet damnum, quia ignem succen- » dit. Nempe si fuit in culpa, dum apposuit ignem, nec adhibuit debitam diligentiam, aliàs non tene- » tur, *Gl. hic V. Reddet.*

XVI. Denique in c. *Si quis*, 6. h. t. quod est de- » sumptum ex Pœnitentiali Romano, dicitur: si quis » voluntariè incendit domum, vel aream alicujus, » omnia ablata, & incensa restituat, & tres annos » pœniteat. Aliud est, si contra voluntatem incen- » derit, modò etiam non omiserit debitam diligen- » tiam, *Gl. hic V. Voluntariè.* Jure verò Civili, ablata ex incendio restituere quis debet in quadruplum in- » fra annum; post annum in simplum, l. 1. in princ. ff. de Incendio.

XVII. Prædictis addendum primò, non tantùm damnum alicui illatum, sed etiam lucrum inde ces- » sans, sive interesse damnum passò restituendum est. » Unde si quis in rixa percusserit proximum suum, » lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed » jacuerit in lecto, is, qui percussit, tenetur vulne- » rato restituere operas ejus amissas, & impenfas in » Medicos, seu Chirurgo factas, prout statuitur in c. *Si rixati*, l. h. t. quod est desumptum ex Libro *Exo- » di* c. 21. v. 17. *Farinac. in praxi crim.* p. 5. q. 119. num. 110. *Sayr. in Clavi Regia.* l. 10. c. 1. n. 20. Hinc se- » quitur, quòd vulnerans, seu lædens tenetur ad resti- » tutionem damnorum, & interesse, item expensarum in curationem, & æstimationis operarum, quibus læsus privatus fuit propter læsionem, quia omnium horum damnorum, vel lucrorum cessantium causa est. Nihil tamen restituendum est, ratione deformitatis relicte in corpore, quia liberum corpus æstimationem non recipit, l. 3. ff. *Si quadr. paup. sec. dic.* *Gl. hic V. Operas.*

XVIII. Addendum secundò. Si Princeps, seu Magistratus secularis Clericum tanquam bannitum mittat in exilium, is per Judicem Ecclesiasticum condemnari debet, secundum æstimationem injuriæ, in expensis, & damnis, quia violat immunitatem Ecclesiasticam, prout statuitur in c. *Olim*, 7. h. t. ubi ta- » lis casus proponitur: Magistratus, seu Civitas Flo- » rentina posuit in banno Episcopum Fesulanum, » eique damnum, & injurias plurimas irrogavit, » eamque causam Honorius III. commisit Episcopo » Mutinensi, ut Florentinos compelleret per cen- » suram Ecclesiasticà ad satisfaciendum de damnis, » & injuriis Episcopo Fesulano, ejusque Ecclesijs il- » latis. Episcopus Mutinensis, tanquam delegatus, » vocatis partibus, cepit in causa procedere, & tes- » tes recepit lite non contestatà. Re postea delatà » ad Papam, ipse examinato processu, illum revo- » cavit, quia lis non fuit contestata. Sed quia Com- » munitas Florentinorum Episcopum Fesulanum » banniverat contra DEVM, & Ecclesiasticam li- » bertatem, ideo Papa condemnavit eandem Com- » munitatem prædicto Episcopo Faventino, propter » injuriam banni, & propter expensas, & alia damna » ac injurias inde subsecutas, in mille libras usua-

lis moneta, præmissa, juramento præstatio- » tione.

XIX. Notandum primò. Juxta Ecclesiasticam, præsertim S. Pontifex, & Episcopus, habet jurisdictionem in Principes, & Respublicas, qui indebitè sibi usurpant jurisdictionem, & Respublicas, & irrogant ipsis injurias, quia committunt crilegium, & violant libertatem Ecclesiasticam, *hic n. 1. not. 1.* ideoque bannum dictum i. bannum niverat, in casu hujus c. nullum fuit, *Gl. hic V. niverat.*

Notandum secundò. Potest Clericus æstima- » tionem injuriæ sibi illata, & perire, & pecuniaria sibi applicetur, ultra damna, & expensas, *Abb. hic n. 3. Farinac. in praxi crim.* p. 4. q. 119. Unde licet injuriam passus remittere contentum sit, & rancorem animi, non autem satisfactionem injuriæ illata, & damno inde secuto, *Sayr. in praxi crim.* 7. *Barb. hic n. 2.*

Notandum tertio. Condemnatio in expensis ad damna compensanda, facienda est præstatio- » tione. Nam primò debet pars injuriæ æstima- » turam, ad certam quantitatem, deinde Juxta » quantitatem æstimatam, & postea debet parti- » tum parti, ut juret usque ad quantitatem æstima- » tam, denique Juxta condemnationem injuriarum æstima- » tam, sive taxatum fuit, de expensis illarum in judicio petitis, *Gl. hic in notis. 97. Lame. Gail libr. 2. obs. 102. n. 10. Farinac. in praxi crim.* p. 3. q. 105. n. 49.

XX. Addendum tertio, & ult. Statutum » juratum editum de non repetendis damnis non extenditur ad expensas litis, quæ ab illis non obstante tali juramento, repeti possunt, debent, prout habetur in c. *Is qui*, §. 4. v. 1. cum olim Cives Brixienles multas inter se dissen- » dias haberent, quarum occasione, multa sibi in- » cem damna illata passi sunt, ideo communi consen- » sum fecerunt, de non petendo, vel recipiendo » polterum restaurations damnorum à Commu- » nitate, illudque approbârunt, & juramentum » firmârunt. Sed præter damna, durante hac » diâ, multas expensas fecerunt, quas petebant à » Communitate restitui. Unde dubitatum » an non obstante juramento prædicto de » non repetendis, possint expensas repetere. Con- » sultus super hoc Papa Gregorius IX. respondit. » Cum aliud sit restauratio damnorum, & aliud » satisfactio expensarum, ideo juramentum præ- » dictum super articulo damnorum non debet » gi, ut comprehendat expensas: & maxime » ut non obstante prædicto juramento, Episcopus » auctoritate Apostolicâ, provideat, ut ob- » pacis, & concordie, dicta Communitas Brixien- » contribuat ad satisfaciendum expensas, quæ » bitrui Episcopi delegati, sicut ipse videri »

Ubi norandum. Statutum alteri præstatio- » strictè intelligendum, etiam si ei sit appositum » ramentum; unde appellatione damnorum com- » prehenduntur expensæ, licet late loquendo » se inutiliter factæ sint damnum; non autem » quia damnum in stricta significatione est » nutio proprii patrimonij, seu honorum ad » spectantium per alium facta, l. 1. ff. de dam-

fecit. expensæ verò sunt propria voluntate illas facien-
tis, et si forte coacta. *Abb. hic n. 3.* Hinc etiam colli-
gitur, quod casus omisus à statuto, vel consuetudine,
pro omisso habetur, *Barb. hic n. 2.*

§. III.

De Represaliis, sive pignora-
tionibus.

De his agitur in *c. Etsi unico. h. t. in 6.* de quibus
etiam hoc loco agemus.

XXI. Quæritur primò, quid sint represaliæ,
& an sint licitæ? Resp. Represaliæ, latine pignora-
tiones, vocantur Litteræ, in quibus Princeps, vel
Respublica subditis aut militibus suis injustum da-
mnum passis dat potestatem invadendi terras eorum,
qui damnum intulerunt, & occupandi bona incolarum,
etiam innocentium, in compensationem da-
mnum illatorum, *Silvest. V. Represalia, n. 1. Laym. lib. 2. Theol. mor. tr. 3. c. 12. n. 13. §. Atque huc. v. g.*
si Galli agant prædas in vicinam terram Hispanorum,
& prædas restituere nolint, cum possent, tum Hispani
possunt spoliare vicissim Mercatores Gallos, aut
agricolas, quantumvis innocentes, *Victoria apud Laym. c. l.*

Ut autem represaliæ sint licitæ, plures conditio-
nes requiruntur, ut notat *Silvest. c. l. q. 1.* Veluti
primò, auctoritas talis Principis, qui bellum indice-
re potest, *Covarr. reg. peccatum p. 2. §. 9. n. 5. §. Hinc*
denique, quia sunt quedam species belli, & bellum
saltem particulare. Secundò, justa causa conceden-
di, talis scilicet, ob quam justum bellum indici pot-
est: qualis est, si Respublica, contra quam indicun-
tur represaliæ, neglexerit vindicare, quod à suis, sive
subditis illius improbe factum fuit; vel reddere, quod
per injurias ablatum est, *c. Dominus. 2. caus. 23. q. 2.*
Covarr. c. l. Tertio, requiritur intentio recta ejus,
cui conceduntur represaliæ. Quartò, ut illatum da-
mnum non excedant, & interesse datum. Quintò, ut
non fiant in personis, quia iniquum est alium pro a-
lio, sive pro culpa alterius prægravari, *cit. c. unic. in*
princ. h. t. scilicet in personis innocentibus, quæ nul-
lam culpam damni contraxerunt: bene tamen pos-
sunt represaliæ fieri in rebus, ita ut sicut in bello ju-
sto, ita etiam in istis pignorationibus, seu represaliis
publica auctoritate, ex justa causa, indictis, non
liceat quidem principali intentione innocentes oc-
cidere, vel lædere: bene tamen eorum bona occu-
pare, & diripere, & consequenter ex accidenti per-
missum est etiam innocentibus occidere, & lædere, qui
se & sua defendunt, v. g. in Civitate aliqua, quæ ali-
ter capi non potest, quia aliter pignorationes, seu
represaliæ legitimè indictæ exerceri non possunt, *Covarr. c. l. §. Hinc ni fallor.* Sextò requiritur, ut Res-

publica, vel Princeps, adversus quem represaliæ
sunt indictæ, prius admonitus, compensationem
facere, vel imperare neglexerit. Ex quo patet, quod
in justis represaliis unus non gravatur pro alio, sed
Princeps, vel Respublica punitur in suis subditis, *Silvest. c. l. q. 1.*

XXII. Quæritur secundò, contra quos re-
presaliæ concedi non possint? Resp. non posse indi-
ci, vel concedi contra personas Ecclesiasticas, vel
bona earum, nec concessæ extendi ad illas, prout
habetur in *c. Etsi unico. h. t. in 6.* Ubi Papa Gregorius
X, in Concilio Generali Lugdunensi ita rescribit: *Etsi*
pignorationes, quæ vulgò represaliæ nominantur, »
in quibus unus pro alio gravatur, tanquam legi-
bus ac juri, & æquitati naturali contrariæ, & Jure »
Civili etiam sint prohibitæ: specialius tamen, & »
distictius prohibentur concedi contra personas »
Ecclesiasticas, vel bona ipsarum, ita ut nec præ-
textu cujusvis consuetudinis (quæ potius abusus »
foret, quia contralibertatem Ecclesiasticam) con-
cessæ, ad illas non extendantur. Qui verò contra »
fecerit, pignorationes, seu represalias adversus »
easdem personas concedendo, vel ad eas exten-
dendo, si personæ singulares fuerint, sententiam »
excommunicationis incurrant; si verò Universita-
tes, Ecclesiastico Interdicto subaceant: nisi intra »
menssem hujusmodi concessionem, vel extensio-
nem revocaverint.

XXIII. Notandum primò, etsi generaliter
loquendo, represaliæ sunt illicitæ, & contra natura-
lem æquitatem, ut dicitur hic in princ. quia non est
æquum, ob culpam alterius, & crimen, innocenti in-
fligi poenam: in certis tamen casibus, & certis condi-
tionibus concurrentibus, contra certas personas, &
Universitates, quæ requisitæ justitiam non ministrant,
& iis faventes, sunt licitæ: *Anchar. hic not. 2. & Franc. not. 1.* contra singulares autem personas, quæ non de-
liquerunt, nunquam sunt licitæ, *Ancharan. hic not. 2. & Franc. not. 1.*

Notandum secundò, represaliæ simpliciter, &
generaliter concessæ in aliqua Provincia non exten-
duntur ad Clericos, *Franc. hic n. 7.* nec ad propria
eorum bona, *cit. c. an.* quippe quæ gaudent eodem
privilegio, quo ipsæ personæ; nam cum represaliæ
sint odiosæ, non sunt extendendæ, sed restringendæ,
Franc. hic not. 3. & cum expressa, & specialis con-
cessio non valeret, ideo generalis non comprehendit,
quæ in specie prohibentur, *Anchar. hic not. 3.* sed ne-
quæ extenduntur ad scholares, juxta *Auth. Habita.*
c. Ne filius pro patre, quæ licet loquatur de studen-
tibus in Jure Civili, tamen eadem est ratio in studen-
tibus in aliis facultatibus, maxime in Jure Ca-
nonico, *GL. hic post casum in notat. Plu.*

ra de hoc *Silvest. c. l.*
num. 8,

